

17-08-2018

**Jura: Barrierer og Muligheder -
for at fremme hjemløses tilbagevenden til arbejde, uddannelse og bolig.**

Nedenstående beskrivelse af barrierer og muligheder i lovene, har et relativt stort økonomisk fokus. SAND håber, at det lykkes at påvise, at udgifter på det sociale område bør ses som investeringer i det enkelte menneske til fordel for samfundet som helhed.

Områder der bl.a. berøres:

- Retssikkerhedsloven & CPR-loven omkring tilknytning til kommunen.
- Husvilde/sofasurfere, en forebyggende indsats Jf. Serviceloven § 80
- Den sociale handleplan jf. Serviceloven § 141
- Jobcentre og kontanthjælp, herunder dagligt fremmøde, sanktioner, aktivitetstillæg, engangsydelse, administrationsaftaler, arbejdsfrie indtægter, 225 timers reglen samt praksis på området.
- Bolig, herunder undtagelser fra kontanthjælpsloftet, midlertidig huslejhjælp, særlig boligstøtte.
- Andre ydelser og offentlig gæld.

Retssikkerhedsloven & CPR-loven

SAND mener, at én af de største udfordringer på hjemløseområdet er en diskrepans mellem CPR-loven og Retssikkerhedsloven (herefter RTL).

Mange hjemløse bevæger sig meget i et geografisk perspektiv. De er i ny og næ heldige at få midlertidigt ophold hos en bekendt på en c/o adresse. Dette ”stavnsbinder borgeren til en adresse hvor vedkommende ikke nødvendigvis har nogen tilknytning eller kendskab til området. Årsagen er, at den hidtidige bopælskommune jf. CPR-loven § 6. Stk. 4 fortsat skal have registreret den hjemløse i selvsamme kommune.

Når hjemløse henvender sig i socialforvaltningen i en given kommune tager denne udgangspunkt i RTL § 9 samt i CPR-loven § 6 i henhold til at fastlægge opholds-, handle- og betalingskommune.

Mange hjemløse oplever, at de må henvende sig i den kommune, hvor de sidst har haft c/o adresse, for at få social hjælp. SAND har repræsenteret mange hjemløse i denne problemstilling.

Nedenstående er en ganske forenklet og anonymiseret case. SAND er i besiddelse af de faktiske oplysninger, såfremt det måtte være interessant!

D er en 26-årig ung mand med skizofreni. Stemmerne byder ham at søge lykken i Spanien. Da han hjemvender efter 1 måned vil X kommune ikke umiddelbart yde hjælp. Derfor tager han midlertidigt ophold hos sin far i Y kommune. Begge er psykisk syge, og derfor ophører opholdet hurtigt. Hverken X eller Y kommune vil anerkende at være retslig opholds-, handle- og betalingskommune. D er kastebold imellem kommunerne og må sove på

gaden i både X og Y kommune. SAND hjælper D med at printe folkeregisteradresser ud fra folkeregister.dk. SAND påviser tilknytning til X kommune ved at argumentere for, at D har boet i denne kommune i ¾ dele af sit liv. D får tilbudt en bolig i X kommune efter 10 måneders kamp.

Det er SAND magtpåliggende at understrege, at Retssikkerhedsloven er meget klar ift. opholds-, handle- og betalingskommune, når det kommer til hjemløse.

Nedenstående er citeret fra vejledningen til Retssikkerhedsloven:

<http://www.socialjura.dk/content-storage/regler/2017/vej1-10283-af-712-2017/>

Ved afgørelse af hvilken kommune, der er opholdskommune kan der lægges vægt på flere momenter. Det kan ikke angives udtømmende, hvad der kan lægges vægt på. Folkeregistertilmeldingen er et vigtigt moment, men de faktiske forhold vejer tungere. Dette gælder særligt i forhold til hjemløse. Et væsentligt moment er personens egne oplysninger, ikke mindst om hvor den pågældende har været, og hvor den pågældende har mest lyst til at opholde sig. Der kan også lægges vægt på, hvor en person senest har været i kontakt med offentlige myndigheder for at få hjælp eller få udbetalt ydelser.

Nedenstående er en principafgørelse fra Ankestyrelsen, som konkretiserer hvordan man skelner mellem opholdskommunebegreber.

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=155688>

Således kunne der på baggrund af loven og lovbemærkningerne skelnes mellem tre opholdskommunebegreber. Fast opholdskommune, som var lovens hovedregel, fremgik forudsætningsvis af retssikkerhedslovens § 9, stk. 1. Midlertidig opholdskommune, som var en undtagelsessituation, var beskrevet i lovbemærkningerne og vejledningens pkt. 71. Øjeblikkelig opholdskommune var en undtagelsesbestemmelse som fremgik direkte af retssikkerhedslovens § 9, stk. 5.

SAND anbefaler, at kommunerne i højere grad skeler til Retssikkerhedsloven fremfor CPR-loven ift. hjemløses faktuelle tilknytning til en kommune, hvor de har deres daglige gang, hvor de har deres netværk og er i berøring med offentlige instanser.

Husvilde/sofasurfere

SEL § 80 husvilde

Den sociale handleplan bør også tilbydes husvilde Jf. SEL § 80 da SAND erfarer, at mange unge visiteres som husvilde i mødet med socialforvaltningen, men at disse unge har et begrænset støttende netværk, ringe tilknytning til uddannelse og arbejdsmarked og begyndende psykosociale problemstillinger. De fysiske rammer omkring visiteringen af husvilde pågår ofte i en kø med en masse borgere bag de unge. Dette er ikke befordrende til at indgå i en ærlig dialog. Husvilde bliver ofte "spist af" med et dokument med et overblik over nærliggende hoteller. Dette er ikke en økonomisk mulighed for mange husvilde

borgere, særligt de unge på uddannelseshjælp har slet ikke mulighed for at betale sådanne ophold. SAND har været i dialog med mange unge hjemløse, der indledningsvis blev visiteret som husvilde. De beretter, at de efter en periode på et års tid som "sofasurfere" udviklede stress, angst og i nogle tilfælde misbrug. Husvilde-paragraffen burde i større omfang bruges som et "screeningsredskab", der kan forebygge at unge husvilde bliver til unge hjemløse.

SAND blev i 2017 kontaktet af en ung mand. Han havde boet med sin far. De var flygtet fra Syrien. Faderen havde PTSD og var i stigende grad udadreagerende, og den unge mand så sig nødsaget til at flytte. Den unge mand havde ikke andet primært netværk end sin far. Den unge mand boede i en kælder, uden lys, uden varme. Den unge mand havde lungebetændelse og var begyndt at udvikle tegn på depression. Den unge mand holdt stædigt fat i HF enkeltfag, da han havde mange drømme og ambitioner for fremtiden. SAND gik med ham på socialforvaltningen. Han fik en liste i hånden over vandrehjem. Disse var optaget. Den unge mand blev smidt ud af socialforvaltningen, da han ytrede *"hvis i ikke kan hjælpe, kan i ligeså godt kontakte politiet, for så har jeg i det mindste et varmt sted at sove i nat"*. Dette blev set som en trussel. SAND købte efterfølgende en varmeovn og noget varmt tøj til den unge mand. SAND brugte 3 måneder på at skaffe den unge mand en kollegiebolig.

I dette tilfælde er der behov for en gennemgang af vejledningen til § 80 <http://www.socialjura.dk/content-storage/regler/2018/vejl-9096-af-212-2018/#c116207> for at præcisere hvilke muligheder kommunen har for at hjælpe husvilde borgere.

I skrivende stund kan hjælp til husvilde kun gives hvis:

Boligproblemet er opstået akut og ikke har kunne forudses, eksempelvis brand.

Borgeren har en reel tilknytning til kommunen.

Hjælp kan ikke gives ift. en varig løsning på boligproblemet. Hjælpen er paradoksalt betinget af, at borgeren ikke selv kan finde en varig løsning på boligproblemet.

SAND anbefaler atter, at man tilbyder husvilde/sofasurfere en social handleplan. I samme moment anbefaler SAND, at husvilde borgere med tilknytning til kommunen, tilbydes en samtale i et "samtalerum", da mange borgere ikke ønsker at fortælle om private/følsomme emner i en lang kø i socialforvaltningen.

SAND anbefaler ligeledes at borgere, som er husvilde grundet fraflytning fra c/o adresse eller ved samlivsophør, indlemmes i bestemmelsen omkring kommunens forpligtelse til at yde hjælp.

Den sociale handleplan

Serviceoven (herefter SEL) § 141 Social Handleplan

Fokus bør skærpes på udarbejdelse af disse, således at flere end ca. 30 % hjemløse får udarbejdet en sådan. Kommuner bør overveje at dedikere udgående medarbejdere til dette eller lave aftaler med andre (opholds) kommuner om udarbejdelse af disse. SAND henviser til vejledningen til Retssikkerhedsloven: *"En oprindelig opholdskommune, der er handlekommune efter serviceloven, kan efter aftale delegeres varetagelsen af opgaven til den aktuelle opholdskommune"*.

Et skærpet fokus på udarbejdelse af handleplaner vil også bevirke at overgangen fra §110 til §§ 107 108 vil være lempeligere, da den sociale handleplan kan være et glimrende fundament for udarbejdelse af VUM. Naturligvis bør opholdsplanen indgå i ligningen. Dette vil evt. kunne lette overbelægning på § 110 med de såkaldte "kronikere" jf. VIVEs hjemløsetælling anno 2017.

I samme moment oplever SAND flaskehalsproblematikker ved visitation til § 108 institutioner. Mange borgere bliver beklageligvis ikke gjort bekendt med, at der er frit (geografisk) valg af § 108 inst.

Bolig

Kontanthjælpsloftet og undtagelser af visse målgrupper

<http://www.socialjura.dk/content-storage/love/love/boligstoettelov/>

Nogle tidligere hjemløse får en bolig med hjælp fra kommunen, via akutlisten. Disse oplever på sigt at blive ramt af kontanthjælpsloftet, således at de grundet økonomiske vanskeligheder bliver udsættelsestruede. Disse borgere har mulighed for at blive **undtaget** for kontanthjælpsloftet. Dette hjemles i "Lov om individuel boligstøtte" herefter LIB

§ 14. Den årlige boligudgift, hvoraf boligstøtten beregnes, kan ikke overstige 62.600 kr.

*Stk. 6. Grænsen i stk. 1 anvendes **ikke**, hvis husstandens økonomiske forhold efter Udbetaling Danmarks konkrete skøn gør det umuligt eller meget vanskeligt at betale huslejen i tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen visiterer en person til en særlig bolig på grund af vedkommendes fysiske eller psykiske funktionsevnededsættelse, og personen herefter anvises*

1) en almen ældrebolig, jf. lov om almene boliger m.v.,

2) en almen familiebolig, jf. lov om almene boliger m.v., som ved tilsagnet om offentlig støtte tidligere har været forbeholdt (klausuleret for) ældre og personer med handicap, eller som med offentlig støtte efter bistandsloven er indrettet særligt til denne gruppe.

SAND har erfaret, at Udbetaling Danmark har et **direkte** telefonnummer til en afdeling, som arbejder målrettet med at vurdere, om borgere kan undtages kontanthjælpsloftet.

LAS § 81 a - Midlertidig Huslejhjælp

SAND erfarer, at borgere har fået afslag på midlertidig huslejhjælp med den begrundelse, at kommunen vurderer, at borgeren ikke har et tilstrækkeligt stort rådighedsbeløb på månedlig basis til at betale huslejen på permanent basis. Beklageligvis oplever SAND, at kommunerne ikke i tilstrækkelig grad har "oplyst" sagen forinden afgørelse træffes jf. Retsikkerhedsloven § 10. Eksempelvis har SAND hjulpet kommunerne med at huske, om borgeren er berettiget til § 34 "særlig boligstøtte". Denne detalje har bevirket, at borgeren alligevel havde et forsørgelsesgrundlag, som gjorde vedkommende i stand til at betale husleje på fast basis og gav derved hjemmel til at tildele midlertidig huslejhjælp. Et kommunalt skærpet fokus på at give råd og vejledning inden for alle muligheder i lovene vil kunne bevirke, at færre borgere bliver udsættelsestruede, hvilket er dyrt i menneskeskæbner og kommunekasser. En plads på forsorgshjem koster i gennemsnit 40.000 kroner pr. måned pr. person.

LAS § 34 særlig boligstøtte

Mange tidligere hjemløse, der får bolig, er i målgruppen til at få særlig boligstøtte.

"Der kan ydes støtte til personer, som har været ude for en ændring af deres forhold, og som er særligt vanskeligt stillede på grund af høje boligudgifter eller stor forsørgerbyrde. Støtten ydes særskilt eller som supplement til udbetaling af integrationsydelse, uddannelseshjælp eller kontanthjælp

§ 3. Der kan ydes støtte, når nettoboligudgiften, som opgjort efter § 4:

1) overstiger 2.900 kr. pr. måned for personer, der ikke har forsørgelsespligt over for børn"

Nogle hjemløse flytter i kollektive bofællesskaber. Da man ofte skal have lejlighed med indbygget køkken med afløb, for at modtage boligstøtte, modtager de ikke en sådan. Nedenstående påviser hjemmel, til boligstøtte for borgere med et socialt betinget behov for at bo i fællesskaber.

Bekendtgørelse af lov om individuel boligstøtte

<http://www.socialjura.dk/content-storage/love/love/boligstoettelov/>

Boligstøtte til deltagere i kollektive bofællesskaber

§ 9. Boligstøtte kan kun ydes, når boligen er forsynet med køkken med indlagt vand og forsvarligt afløb for spildevand (lejlighed), jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Boligstøtte kan ydes til følgende boliger uden selvstændigt køkken:

3) Boliger i kollektive bofællesskaber, jf. kapitel 4 a.

§ 24 a. Der kan uanset § 9, stk. 1, ydes boligstøtte til:

1) Personer, der har et socialt betinget behov for at bo i kollektivt bofællesskab og som anvises bolig i et kollektivt bofællesskab af en kommunalbestyrelse, en almen boligorganisation, jf. § 1 i lov om almene boliger m.v., eller en privat organisation som udlejer. Det samme gælder personer med et socialt betinget behov for at bo i bofællesskab, der af en kommune anvises en bolig i et kollektivt bofællesskab, der udlejes af et regionsråd.

Jobcentre og kontanthjælp.

Dagligt fremmøde i Jobcentre.

Nogle hjemløse oplever, at de hver dag eller på ugentlig basis skal dukke op i Jobcenteret for at skrive på en fremmødeseddel, hvor de har sovet.

Det må Jobcentrene **ikke** og nedenstående er citat fra en afgørelse fra Ankestyrelsen.

- Citat fra Ankestyrelsen: "*Kommunen kan dog ikke give et tilbud, som f.eks. kun består i en "registreringspligt" med dagligt møde blot for at registrere sig. Det er Ankestyrelsens praksis, at kommunen ikke kan give en modtager af hjælp efter aktivloven et tilbud alene med den begrundelse, at denne skal rådighedsprøves. Vi lægger desuden vægt på, at der i beskæftigelsesindsatsloven ikke er hjemmel til at give kontanthjælpsmodtagere et rådighedsafprøvende tilbud*".

I SANDs optik bør kommunen, i stedet for et ensidig fokus på fremmødesedler, tilbyde en Social handleplan jf. serviceloven § 141. Det ville der være proportioner i. På den måde får kommunen borgeren at se, men samtidig med det, så kan man rent faktisk arbejde hen imod nogle løsninger sammen.

Sanktioner af kontanthjælpsmodtagere, heriblandt hjemløse

Mange nuværende og tidligere hjemløse med komplekse og sammensatte problemstillinger sanktioneres, da de ikke er i stand til at udvise rettidig omhu ifm. med en Jobcenter indsats.

SAND henviser til Ankestyrelsens principafgørelse 88-14
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=167296>

"Kommunen skal også vurdere, om der er andre forhold end de udtrykkeligt nævnte, der kan begrunde, at borgeren ikke skal have en sanktion. Det kan f.eks. være svær psykisk sygdom, hjemløshed eller misbrugsproblemer. Kommunen skal i den forbindelse vurdere, om sanktionen i den konkrete situation vil fremme borgerens rådighed for arbejde eller uddannelse. Hvis det ikke er tilfældet, skal borgeren ikke have en sanktion".
Jobcenteret skal have udtømt alle rimelige muligheder for at komme i kontakt med borgeren.

SAND erfarer beklageligvis, at Jobcentre sender post til adresser, som de hjemløse ej længere opholder sig på, eller sender til E boks som den hjemløse ikke er i stand til at mestre.

SAND anbefaler, at Jobcenteret som minimum, kontakter forsorgshjem eller andre grene af forvaltningen, som den hjemløse kan antages at være i berøring med.

SAND mener ikke, at det som udgangspunkt bringer hjemløse tættere på arbejdsmarkedet at stå uden forsørgelsesgrundlag. Tværtimod.

LAS § 24 Aktivitetstillæg til uddannelseshjælpen.

SAND erfarer at en del unge ikke modtager aktivitetstillæg til uddannelseshjælpen. Dette er der hjemmel til i stk. 5 i selvsamme paragraf: *I helt særlige tilfælde, hvor en person har særligt komplekse udfordringer i form af helbredsmæssige eller sociale barrierer..... har personen ret til aktivitetstillæg fra dette tidspunkt.*

Oftest vil man kunne argumentere for at unge hjemløse har komplekse problemstillinger!

LAS § 25 a- Engangsydelse

Denne paragraf er særlig relevant for unge der står mellem SU og kontanthjælp.

Kommunen kan yde op til 1 måneds engangshjælp til personer, der ikke opfylder betingelserne i § 13 b, indtil de har ret til en hel måneds integrationsydelse eller uddannelses- eller kontanthjælp. Engangshjælpen ydes fra ansøgningstidspunktet, og indtil ansøgeren får udbetalt integrationsydelse eller uddannelses- eller kontanthjælp, jf. dog stk. 4. Stk. 2. Hjælpen efter stk. 1 kan højst udgøre 4.231 kr.

Der er i skrivende stund uforholdsmæssig lang sagsbehandlingstid på at få kontanthjælp. Engangsydelsen kan benyttes til at afbøde økonomiske konsekvenser for borgeren.

LAS § 90 "Administrationsaftale" mellem borger og kommune

Nogle tidligere hjemløse trives med, at kommunen administrerer kontanthjælpen. Dog vægrer mange kommuner sig ved dette, grundet administrative udgifter.

§ 90. Kommunen kan undtagelsesvis udbetale hjælpen på anden måde, herunder for kortere perioder, hvis

- 1) en person uanset vejledning efter § 7 ikke skønnes selv at kunne administrere kontante beløb,*
- 2) en person gentagne gange har misligholdt huslejebetalingen.*

LAS § 33 arbejdsfrie indtægter

Mange tidligere hjemløse ved ikke, at de kan leje et værelse ud til en logerende, UDEN at dette bliver fratrukket i kontanthjælpen. Dette hjemles i LAS § 33 stk. 9.

Der foretages ikke fradrag i hjælpen for:

- 9) Lejeindtægter fra højst én logerende i ejer-, andels- eller lejebolig i overensstemmelse med lejelovens regler, som modtageren af hjælp samtidig selv er bosiddende i.*

LAS § 13 f stk. 9- 225 timers reglen

Man kan undtages for 225 timers reglen.

En ægtefælle eller en ugift person, hvis arbejdsevne vurderes at være så begrænset, at vedkommende ikke kan opnå beskæftigelse på det ordinære arbejdsmarked, er ikke omfattet af kravet i stk. 1, 3 eller 6 om 225 timers ordinært og udstøttet arbejde inden for de seneste 12 kalendermåneder.

Visitering af kontanthjælpsmodtagere

SAND erfarer at mange hjemløse henvender sig forgæves i en kommune for at få kontanthjælp. De får afslag under henvisning til at de skal henvende sig i den hidtidige kommune (jf. CPR-loven § 6. Stk. 4).

SAND henviser atter til vejledningen til Retssikkerhedsloven omkring de faktiske forhold.

Udbetaling af kontanthjælp

Nogle hjemløse oplever, at det er svært at få udbetalt kontanthjælp, såfremt de er erklæret forsvundet af folkeregisteret jf. CPR-loven § 6. Stk. 5

Nem ID er bundet op på en adresse. Nem konto er bundet op på nem ID. Hjemløse som er erklæret forsvundet har derfor ingen konto at få udbetalt kontanthjælp til.

Som løsning skal man kontakte det lokale kirkekontor, med henblik på at få en dåbsattest. Dåbsattest kan bruges til at bevise hvem man er, når man skal henvende sig i Borgerservice eller folkeregisteret. Dernæst søges om kontanthjælp. Afhængigt af den hjemløses funktionsdygtighed kan dette tage op til 2 måneder. Denne problemstilling konkretiseres i TV2 programmet "De unge hjemløse".

I øvrigt er mange hjemløse tvunget til at købe dyre taletidskort til mobilen, da et mobilabonnement er afhængig af en fast adresse. Mobilselskaber beretter, at dette er grundet "hvidvaskningsloven".

Det er ej heller muligt for hjemløse uden ophold på § 110 eller på c/o adresse at eje en bil, da denne skal registreres i Motorregistret på en fast adresse.

Andre ydelser

Lov om en aktiv socialpolitik (herefter LAS) § 81 Enkeltydelser

Mange afslag på hjælp til huslejerestance eller etableringshjælp gives med den begrundelse, at vedkommende kunne have forudset, at udgiften ville komme. Der bliver sjældent taget højde for, at kognitive funktionsnedsættelser eller psykosociale problemstillinger har vanskeliggjort, at borgeren mønstrer overblik og overskud i hverdagen. SAND påpeger, at der er hjemmel til at se bort fra, at borgeren burde have forudset udgiften: *Kommunen kan dog efter en konkret vurdering undtagelsesvis yde hjælp til en udgift, der har kunnet forudses, hvis afholdelsen af udgiften er af helt afgørende betydning for den pågældendes eller familiens livsførelse.*

Dette fokus vil kunne forebygge en evt. social deroute.

SAND er i besiddelse af en anonym henvendelse fra socialarbejdere i Københavns kommune. De beretter, at mange udsatte borgere får afslag på

hjælp til etablering eller modtager et meget lavt beløb. Socialarbejderne er nødsaget til at yde bostøtte i en lejlighed med sovepose og liggeunderlag som eneste inventar. SAND mener, at dette er stik imod hjemløsestrategiens hensigter. De tidligere hjemløse får afslag på etablering under henvisning til at de burde have sparet op til udgiften. SAND påpeger, at mange borgere med behov for enkeltydelser er på kontanthjælp eller integrationsydelse og derudover kan have et misbrug. Derfor har borgerne et forsvindende lavt rådighedsbeløb, således at opsparing er en umulighed.

Kildeskatteloven

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=168178>

Der er stadig mulighed for henstand med indregnet restskat til borgere, der er velfærdstruede.

Indregnet restskat er fx hvis man ikke har ændret sit fradrag og derved i en periode har haft for stort fradrag, som skal tilbagebetales. Dette hjemles i Kildeskatteloven § 73 D eller § 89. Stk. 2.

§ 73 D. Told- og skatteforvaltningen kan, når forholdene i ganske særlig grad taler derfor, meddele henstand med skatter, som personer, selskaber, foreninger m.v. er pålignet eller har skullet indeholde.

§ 89 Stk. 2. Told- og skatteforvaltningen kan meddele en person henstand med restskat m.v., der opkræves ved indregning efter § 61, stk. 3, hvis indregningen medfører, at der hos personen ikke ville kunne gennemføres inddrivelse ved en afdragsordning, der er baseret på personens aktuelle nettoindkomst, i tilfælde af forfalden gæld til det offentlige. Henstand gives med den del af restskatten

"Lov om inddrivelse af gæld til det offentlige"

<http://www.socialjura.dk/content-storage/love/love/gaeldsinddrivelseslov/>

Man kan også søge om eftergivelse af offentlig gæld såsom togbøder.

Dette hjemles i § 14.

Eftergivelse kan gå ud på bortfald eller nedsættelse af skyldnerens gæld. I forbindelse med nedsættelse kan der træffes bestemmelse om henstand med og afdragsvis betaling af den ikke eftergivne del af gælden. I henstands- og afdragsperioden sker der ingen forrentning af gælden

På vegne af SAND

Venlige hilsner

Udviklingskonsulent/Socialrådgiver

René Nielsen